

[E-UPRAVA] Elektronski arhivi – ohranjanje dediščine, prihranek prostora ali le velik posel?

Dediščina za prihodnost

Uredba o varstvu dokumentarnega in arhivskega gradiva določa delovanje in notranja pravila oseb, ki hranijo dokumentarno oziroma arhivsko gradivo. Odreja hrambo tega gradiva v fizični in digitalni obliki, odbiranje in izročanje arhivskega gradiva javnim arhivom, varstvo filmskega in zasebnega arhivskega gradiva, strokovno obdelavo, vodenje evidenc in uporabo arhivskega gradiva v arhivih ter delo arhivske komisije. Določa splošne pogoje, registracijo in akreditacijo opreme in storitev za digitalno hrambo.

Za kaj pravzaprav pri celotni zadevi gre? Laično povedano, gre za pretvorbo vseh dokumentov v ustrezno elektronsko obliko, ki naj bi se ohranila in bila berljiva več generacij. Poleg ohranjanja zapisa naj bi bil glavni namen elektronskega arhiviranja prihranek prostora, saj se država dobesedno utaplja v nepreglednih skladovnicah registratorjev in papirja, podobno pa je bržčas tudi v gospodarstvu.

Posel bo velik

Mnogi menijo, da bo šlo v tem procesu za posel stoletja. V njem lahko sodelujejo dobesedno vse pravne ali fizične osebe, ki na trgu ponujajo omenjene storitve. Je pa za takšno početje potrebno pridobiti ustrezno akreditacijo (registracijo) s strani države, ki jo bo treba vsako leto tudi obnoviti oziroma podaljšati. Ponudniki s pridobljeno akreditacijo lahko svoje storitve takoj ponudijo gospodarskim subjektom, saj jim akreditacija zagotavlja prednost pred vsemogočimi sumljivimi garažnimi podjetji, naročnik pa s tem pridobi zagotovilo za kakovostno storitev.

Država mora pripraviti javna naročila

Posli z javno upravo pa bodo morali še malo počakati, saj bodo morala ministrstva oziroma organi v njihovi sestavi najprej zagotoviti finančna sredstva za omenjene storitve in za to tudi izvesti ustrezna javna naročila in razpise. Tu pa se utegne znova zaplesti. Še do danes nam namreč ni uspelo izvedeti, kako bo država vrednotila omenjene storitve. Ali po posameznemu skeniranju dokumenta ali morda po

količini prostora, ki ga posamezen dokument zavzema na disku pri hrambi. Gre namreč za velike razlike med besedili (word) ali slikami, zemljevidi, topografskimi kartami (jpg, tif ...), ki zahtevajo mnogo več dela in prostora pri hrambi.

Štiri področja akreditacije

Elektronsko arhiviranje je razdeljeno na štiri področja, za katera se lahko akreditirajo bodoči ponudniki. Ta področja so 1. programska oprema, 2. strojna oprema, 3. storitev hrambe in 4. spremljevalne storitve (zajem-skeniranje, pretvorba, urejanje, odbiranje, uničevanje ...). Do 5. februarja letos je akreditacijo pridobilo 16 podjetij. Največ zanimanja je za programsko opremo, sledijo pa ji strojna oprema, storitve hrambe in spremljevalne storitve.

Ponudniki strojne in programske opreme, storitev hrambe in spremljevalnih storitev, ki so opravljali svojo dejavnost pred uveljavitvijo zakona o varstvu dokumentarnega in arhivskega gradiva ter arhivih (ZVDAGA) in uredbe o varstvu dokumentarnega in arhivskega gradiva, morajo svojo dejavnost uskladiti z določbami

tega zakona in uredbe ter opraviti registracijo najpozneje do 27. julija letos.

Kje in kako do registracije?

Zahteva za registracijo bodočega ponudnika strojne in programske opreme za hrambo v digitalni obliki, storitev hrambe v digitalni obliki in spremljevalnih storitev se na predpisanem obrazcu vložijo pri Arhivu RS. Ta preveri popolnost prijave in z upravno odločbo odredi vpis akreditiranega ponudnika v register ponudnikov, ki je brezplačno dostopen na spletni strani Arhiva RS. Omenjena akreditacija se preverja s strani države in jo bo potrebno obnoviti vsako leto.

Javnopravne osebe, ki bodo zajemale in hranile arhivsko in drugo dokumentarno gradivo v digitalni obliki, morajo najpozneje do 30. septembra 2007 Arhivu RS obvezno poslati svoja notranja pravila v potrditev. Ko Arhiv RS ugotovi, da so predložena (vzorčna) notranja pravila v skladu z zakonom in uredbo, jih vpiše v register potrjenih notranjih pravil, ki je brezplačno dostopen na spletni strani Arhiva RS.

Peter Butoln

► Informacije o e-hrambi dokumentnega gradiva lahko dobite na spletni strani Arhiva Republike Slovenije.

POMEMBNA DATUMA

27. julij 2007

► Do tega datuma morajo ponudniki strojne in programske opreme, storitev hrambe in spremljevalnih storitev, ki so opravljali svojo dejavnost pred uveljavitvijo zakona o varstvu dokumentarnega in arhivskega gradiva ter arhivih (ZVDAGA) in uredbe o varstvu dokumentarnega in arhivskega gradiva, svojo dejavnost uskladiti z določbami tega zakona in uredbe ter opraviti registracijo pri Arhivu Republike Slovenije.

30. september 2007

► Do tega datuma morajo javnopravne osebe, ki bodo zajemale in hranile arhivsko in drugo dokumentarno gradivo v digitalni obliki, Arhivu Republike Slovenije obvezno poslati v potrditev svoja notranja pravila.

Tiha revolucija velikih razsežnosti

Bistvo konceptualnega in kontekstualnega iskanja informacij je, da tehnologija razume vsebino, ki jo obravnavamo, in tako ne išče informacij po ključnih besedah, ampak v ustreznem kontekstu

V IT industriji se dogaja tiha revolucija velikih razsežnosti, ki do sedaj še ni bila videna. Ne zajema strojne arhitekture, ampak temeljni preobrat pri posredovanju, iskanju in razvrščanju informacij. Mislim, da bo kmalu prišel čas, ko bomo resno lahko pritrdili že izpetemu, velikokrat neuresničenemu reku, da naj tehnologija služi nam in ne obratno.

Svet nezadržno drsi v informacijsko džunglo. Vsako leto se število podatkov podvoji. Če povzamemo raziskavo podjetja Deloitte, bo samo v tem letu ustvarjenih 20 bilijonov gigabajtov novih zapisov v digitalni obliki. Izziv današnjega časa torej ni več samo posredovanje in pregledovanje informacij, ampak pridobivanje pravih, pomembnih podatkov. V poslovnem svetu prava informacija pomeni ključ preživetja oziroma konkurenčno prednost na krutem globalnem trgu. Podjetje, ki bo sposobno pridobivati prave informacije v realnem času si bo zagotovilo učinkovit način sprejemanja pravih odločitev v pravem trenutku.

Spreglejmo štiri petine informacij

Glavno vprašanje, ki se torej postavlja v današnji informacijski dobi je, kako in v kakšnem času je mogoče zaznati prave informacije? Količine podatkov, ki jih je treba spremljati v poslovnem svetu, so neverjetne. Informacije o strankah, poslovanju, trgu, konkurenci, zakonodaji, tehnologijah, razvoju in poslovnem okolju nas preplavljajo. Za spremljanje vseh vrst informacij trenutno potrebujemo ogromno kadrovske virov, ki morajo biti podprti z učinkovito informacijsko tehnologijo.

Težava, s katero se srečujemo pri spremljanju in zbiranju informacij, je tako povsem logistične narave. Vrhunski strokovnjaki ugotavljajo, da zaradi omejenih virov ne zaznamo kar 80 odstotkov pomembnih informacij, ki se gibljejo v našem izbranem interesnem področju.

Kontekstualno iskanje bo olajšalo delo

Zakaj? V današnjem času informacije oziroma podatke po obliki lahko razdelimo na strukturirane in nestrukturirane.

Strukturirani podatki se nahajajo v poslovnih aplikacijah, ki jih podjetja uporabljajo za vsakdanje poslovanje. Kot nestrukturirane podatke pa štejejo elektronsko pošto, vsebine, ki jih ustvarimo sami s pomočjo pisarniških orodij, internetne strani, razna orodja za obveščanje (RSS) ter avdio in video. Iskanje določene informacije po vseh virih je tako zahtevno in mukotrpno ročno delo. Vsak vir ima svoja iskalna orodja, s katerimi velikokrat dobimo nešteto zadetkov, ki jih je treba pregledovati in razvrščati. Iskalci v nestrukturiranih oblikah v glavnem delujejo na podlagi ključnih besed, ki nam vsaj v primeru »tistega, ki vse« navrežejo nešteto zadetkov. V strukturiranih bazah je stanje malo bolj pregledno, saj lahko uporabimo konfigurirano razvrščanje zadetkov, ki nam vsaj malo olajša delo. V vsakem primeru pa je treba iskanje ponoviti pri vseh različnih virih in oblikah informacij, jih ročno razvrstiti in analizirati.

Tehnologija je v zadnjem času na tem področju naredila izjemen korak naprej. Poleg hkratnega pregledovanja strukturiranih in nestrukturiranih oblik,

(ne glede na vrsto zapisa) nam omogoča konceptualno in kontekstualno iskanje informacij. Kaj to pomeni? Če poenostavimo, lahko govorimo o implicitnem iskanju. To pomeni, da tehnologija razume vsebino, ki jo obravnavamo in tako ne išče informacij po ključnih besedah, ampak v ustreznem kontekstu. Poglejmo si dva primera.

Primer A

V elektronski pošti kolegu opisujem možne poti arhiviranja različnih vrst in oblik dokumentarnega gradiva. Ker na tem področju deluje v našem poslovnem okolju skupina strokovnjakov, me zanima, katere najboljše prakse so upoštevali pri oblikovanju rešitve, kakšna sredstva so bila za to potrebna in ne nazadnje, kaj počne naša konkurenca na tem področju.

S pritiskom na gumb se mi prikažejo vsi pomembni podatki iz različnih strukturiranih in nestrukturiranih oblik zapisa. Podatke sem pridobil iz našega ERP sistema, iz našega arhiva tehnične dokumentacije, z internetnih strani konkurence in zapisnikov delavnic, ki so jih imeli naši strokovnjaki pri oblikovanju rešitev.

ŠTEVILKA

80%

► pomembnih informacij, ki se gibljejo v našem izbranem interesnem področju, ne zaznamo zaradi omejenih virov

Primer B

Pri oblikovanju notranjih predpisov morajo vsa podjetja upoštevati veljavno zakonodajo. V primeru spremembe veljavne zakonodaje, ki vpliva na notranje predpise, je treba vsebino uskladiti. Orodje mi s pomočjo informacijskih agentov omogoča zaznati, katere notranje predpise je treba spremeniti, da

bo naše poslovanje usklajeno z novo zakonodajo. Ker orodje ni odvisno od ključnih besed, ampak od konteksta, bodo rezultati iskanja veliko bolj natančni in bodo zajeli tudi tiste predpise, ki v svojem besedilu nimajo navedenga sklica na člen veljavne zakonodaje.

Robert Jančigaj, Simt d. o. o.